

LIIKUNTASEIKKAILU

-TAHTO-

TAHTO-LEKTION

HISTORIA KL. 5

Antikens olympiska spel

**” Att jämt vara bland hjältarna
främst och fördunkla dem alla”**

-Homeros

© TAHTO/Idrottsmuseum

Fundera på föregående mening

Fundera på föregående mening och livet i antikens Grekland.

Varför var idrottsprestationerna så uppskattade?

Vad vet du om livet i antikens Grekland?

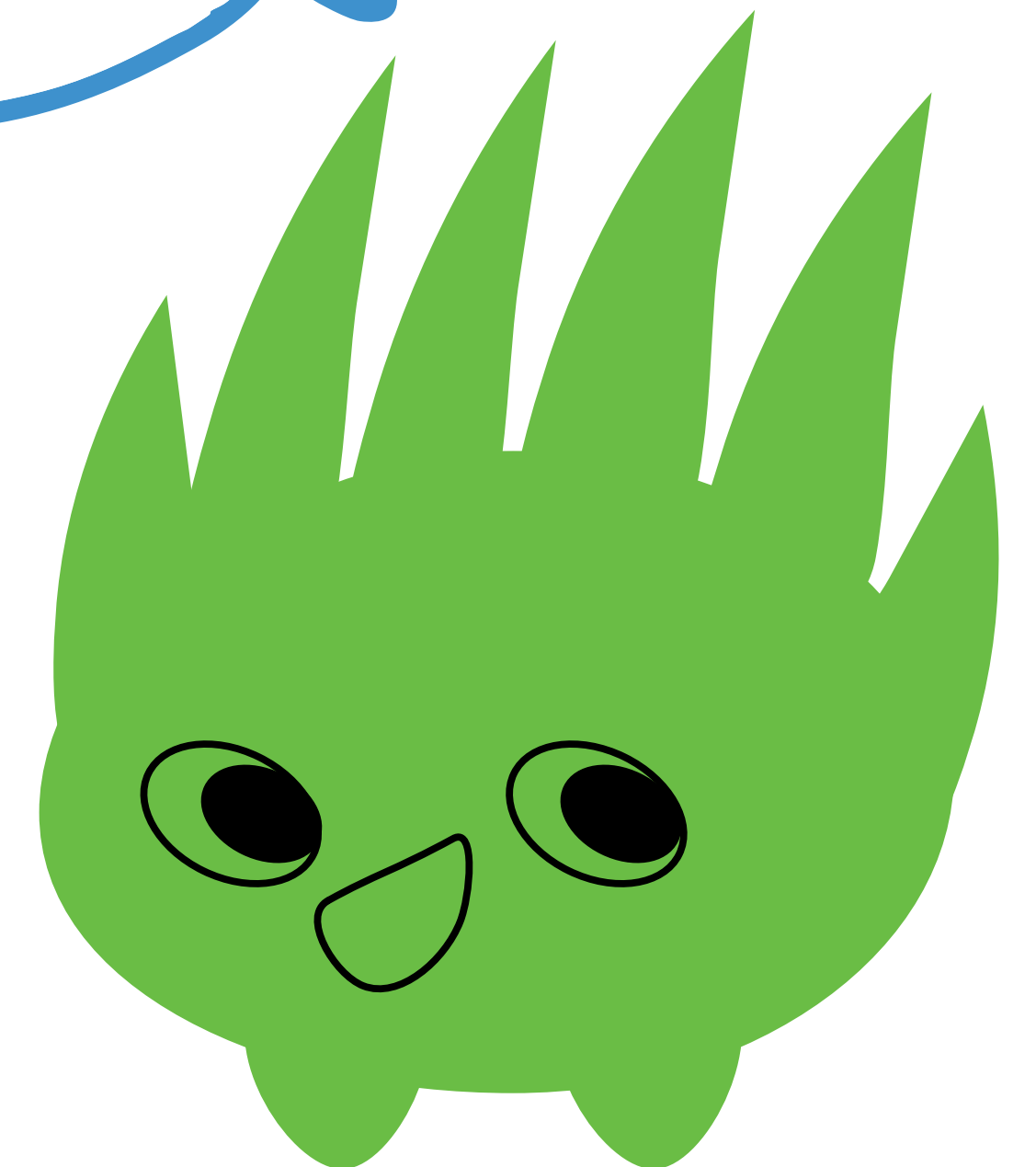
” Att jämt vara bland hjältarna främst och fördunkla dem alla”

-Homeros

Meningen lämpar sig för såväl idrotten som för slagfälten. Stadsstaterna i antikens Grekland var ständigt i krig, antingen sinsemellan eller mot en extern fiende.

Således är det inget under, att antikens grekers så högt uppskattade idrottsprestationer. Särskilt männen skulle vara i kroppsligt gott skick, för att vara färdiga för militärtjänst.

Idrottade kvinnorna?

Antikens olympiska spel

Olika idrottsgrenar var en viktig del av grekernas utbildning. Tävlingar av olika slag arrangerades i stor omfattning. Till en början var de starkt religiösa.

De viktigaste och äldsta av dessa var spelen i Olympia, som arrangerades vart fjärde år för att hedra överguden Zeus. Tiden från ett olympiskt spel till det följande kallades för en *olympiad*. Spelen arrangerades under en tid av 1000 år.

Märker du beröringspunkter med moderna olympiska spel?

Känner du till övriga gudar i antikens Grekland än Zeus?)

Zeus

Övriga idrottstävlingar

Övriga idrottstävlingar i antikens Grekland som arrangerades till gudarnas ära var:

Pythiska spelen i Delphoi – Apollon

Nemeiska spelen i Nemea – Zeus

Isthmiska spelen i Korinth – Poseidon

Stadstater

Idrottstävlingarna i antikens Grekland kallades *panhelleniska*. Det betydde att deltagare kom från alla Greklands stadstater.

Inför spelen utlystes vapenvila, så att idrottsmännen och deras följen tryggt kunde resa till tävlingsplatsen. Vapenvilan under olympiska spelen kallades *ekekheiria*.

pan = alla
hellen = grek

Fundera kring stadsstaterna i antikens Grekland

Vilken betydelse anser du att de religiösa idrottsfesterna had för deras invånare?

Nike

Nike var segers gudinna i antikens Grekland. Enligt sägnen var det en av de olympiska gudar, som deltog i kampen mot titanerna. Olymperna segrade.

I antikens galleri överräcker Nike också olivbladskransen till idrottstävlingens segrare. Den symboliserade således seger i såväl krig som idrott.

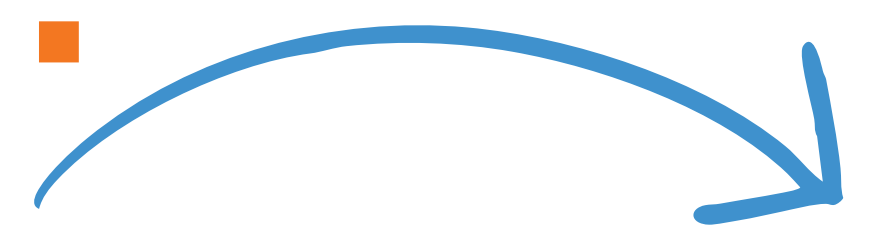

Varifrån tror du att det här idrottsmärket har fått sitt namn

© TAHTO/Idrottsmuseum

Vem fick delta i spelen?

Man fick delta i spelen i Olympia om man var grek, man och fri medborgare. Det betydde, att utlänningar, kvinnor och slavar inte fick delta. De tävlande måste vara klanderfria. De som begått allvarliga brott hade ingenting i spelen att göra!

Förutom grekiska män kunde också utlänningar, slavar och alldeles unga flickor sitta på läktarna.

Kvinnorna hade sina egna Heraiaspel. Tävlingsgrenen var ett lopp på 160 m.

Fundera på både antikens och nutidens olympiska spel. Diskutera med din kompis.

Vilka missförhållanden anser du att hörde ihop med antikens spel i Olympia?

Tycker du att det finns missförhållanden i nutidens olympiska spel?

Olympias byggnader

Olympias byggnader. Byggnaderna är uppförda under olika epoker. I nuläget återstår endast ruiner.

1. Altis = Helgedomsområde, med
2. Zeukss tempel
3. Heras tempel Heraion
4. Gymnasion = idrottsmännens träningsplats
5. Palestra = brottningskola
6. Stadion = löparbana
7. Hippodromi = hästtävlingssbana
8. Byggnad som anknöt till arrangerandet av spelen
9. Prästerskapets byggnad
10. Vårdshus
11. Gästhus
12. Badinrättning

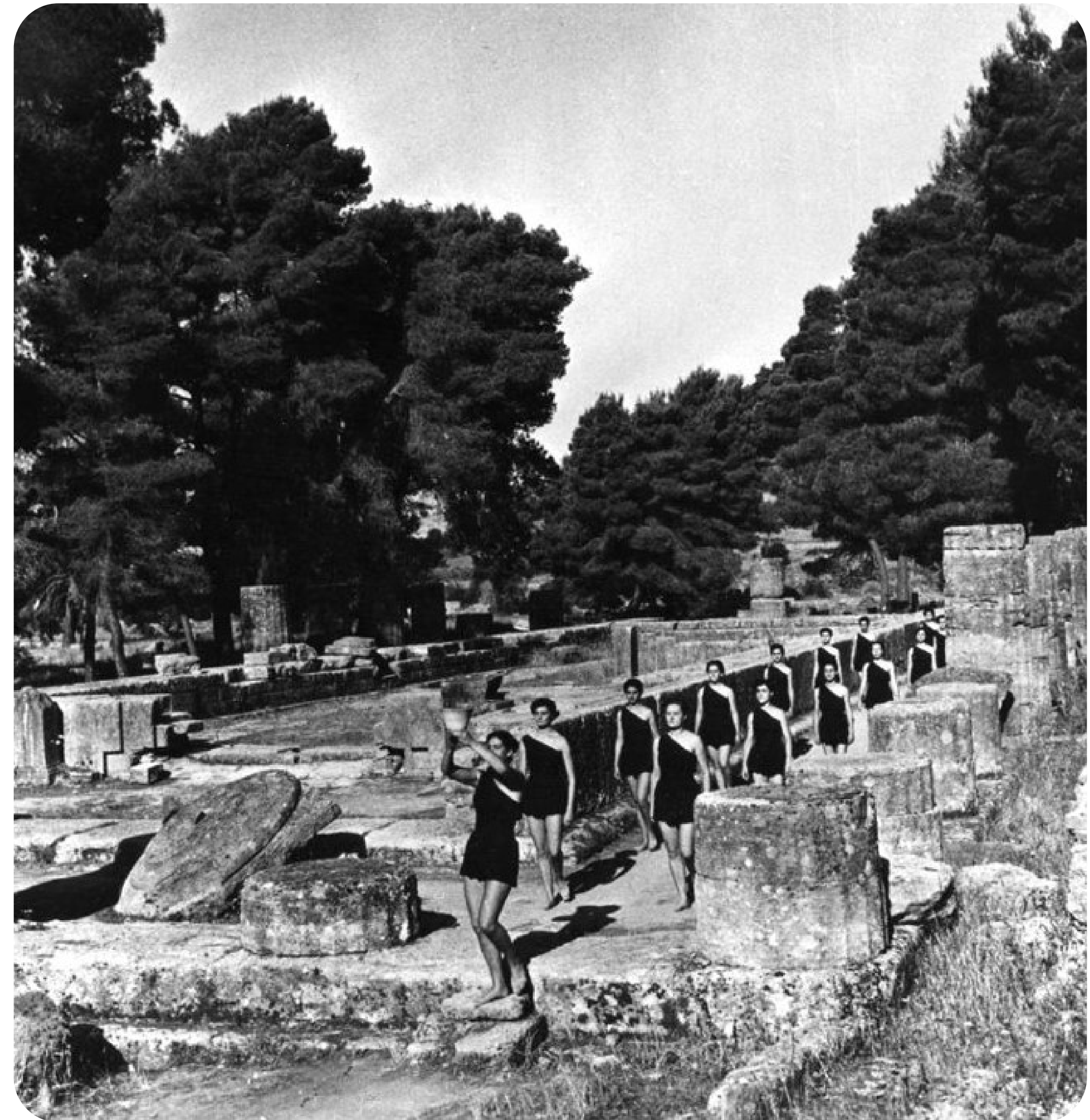
©IOC

©IOC

Den olympiska elden

De moderna olympiska spelens olympiska eld tänds i Olympia framför Heras tempel.

På bilden bärs den olympiska elden för Helsingfors 1952. Den nådde olympiastadion i Helsingfors 19.7.1952.

© TAHTO/Idrottsmuseum

Idrottshjältar

Antikens olympiasegrare var stora hjältar. De belönades under spelen med ett rött band och en olivlövskrans. I hemstaden väntade penninggåvor och andra honorar.

Milon från Kroton var en stor hjälte. Han vann brottningstävlingen i spelen i Olympia fem gånger i rad.

Segrarna hade inga penningbekymmer!
Hälsobekymmer kunde förekomma,
åtminstone hos hjältarna i kampsporterna.

Idrottshjältar är uppskattade också i dag. Vilka aspekter anser du att utmärker en god idrottshjälte?

Olympiska spelens idrottsgrenar

Löpgrenar:

Ett stadionlopp 192,3 m = en raka från ena ändan till den andra.

Diaulos 2 X stadionlopp = rakan löptes från ända till ända och tillbaka.

I hopliternas tävling löptes med vapen i hand. Med sig hade man hjälm, benskydd och sköld.

Olympiska spelens idrottsgrenar

Brottning och boxning

Brottning: Brottarna var genomljade, så det var svårt att få ett gott grepp. Segrare var den, som tre gånger fick motståndaren på rygg. Det var tillåtet att sätta krokben.

Boxning: Boxningsmatchen fortsatte tills den ena boxaren gav upp eller förlorade medvetandet. Boxarna hade inga handskar. De band läderremmar runt handflatorna som skydd. De skickligaste boxarna kunde väja undan för motståndarens slag och trötta ut denne.

© Wikimedia Commons Marie-Lan Nguyen

Olympiska spelens idrottsgrenar

Pankration

Pankration: En kombination av brottning och boxning. Grenen påminde om slagsmål. Nästan allt var tillåtet. Det var förbjudet att bita eller göra den andra blind. Ibland miste förloraren livet.

(Som tur så finns inte denna gren mera i olympiska spelen!!)

Olympiska spelens idrottsgrenar

Femkamp: grenen ansågs vara den mest ädla

Ett stadionlopp

Spjutkastning

Diskuskastning

Längdhopp (idrottaren hade tyngder i båda händerna, som han släppte innan han landade)

Brottning (brottning var alltid sist)

Olympiska spelens idrottsgrenar

Olympias hästtävlingar

Olympias hästtävlingar: spann- och riddtävlingar.

Hästtävlingarna kom med i spelen i Olympia ungefär hundra år efter att spelen.

Hästsporten var de rikas nöje.

Tävlingar genomfördes t.ex. som fyrspannskörning, mulspannskörning, tvåspannskörning och riddtävlingar.

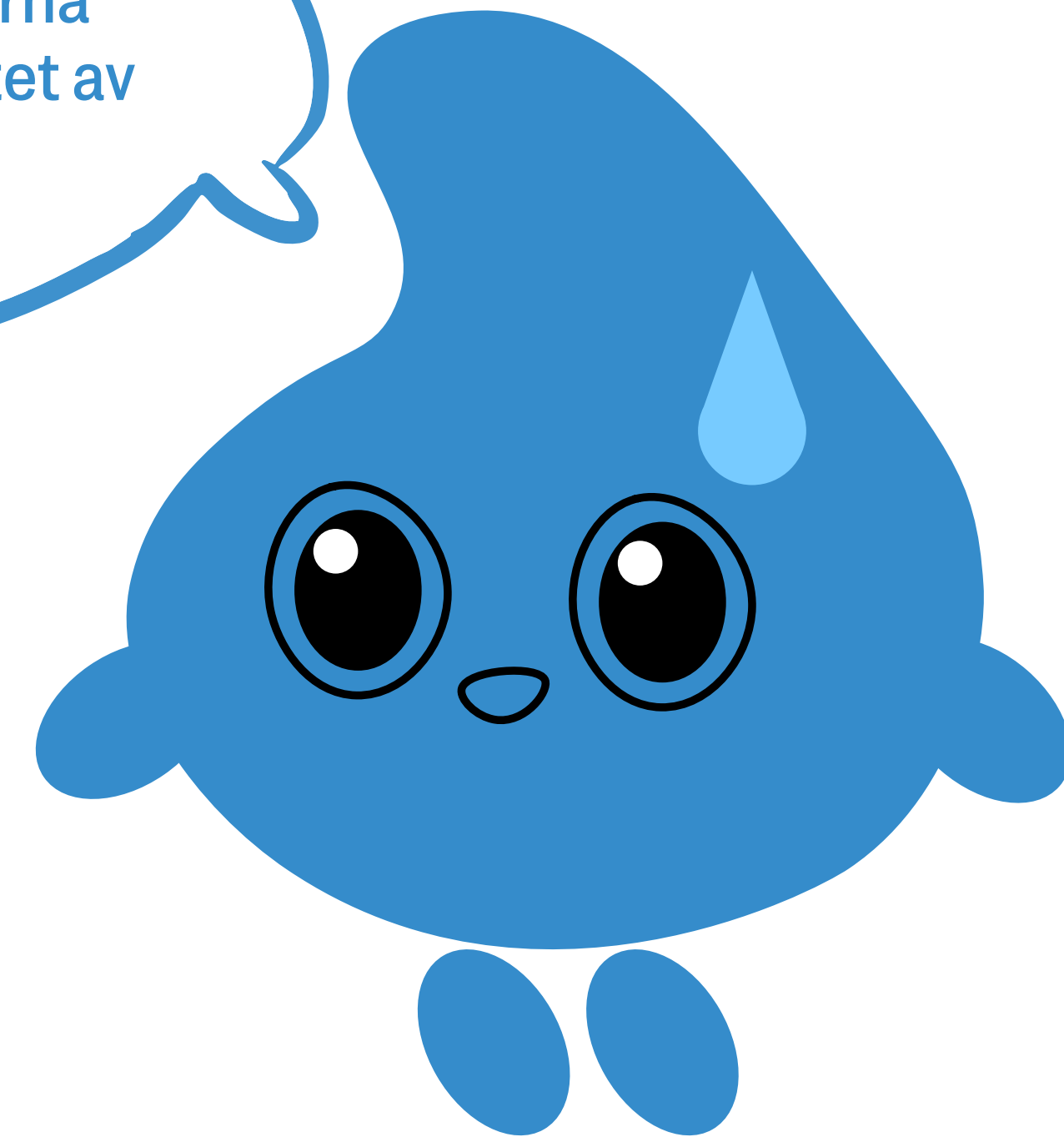
” Men när trumpetens koppar
ljöd, de foro ut, på en gång man-
te sina hästar, tömmarna i händ-
ren svungo. Snart var hela banan
full av vagnars dån, som rasslade,
och stoft flög upp högt över dem,
[...]”..”

-Sofokles om tävlingskörningar i Delphoi

Vad hände med olympiska spelen?

Sedan romarna erövrat Grekland blev även de intresserade av de olympiska spelen och började delta i dem. Spelens religiösa karaktär försvann och de blev alltmera en ren idrottsfest. Efterhand minskade också deltagarantalet. Den romerske kejsaren, som konverterat till kristendomen, avskaffade spelen ungefär på 400-talet, enligt nuvarande kunskaper.

Den franska baronen Pierre de Coubertin utformade idéerna omkring de moderna olympiska spelen i slutet av 1800-talet.

Historiens källor berättar

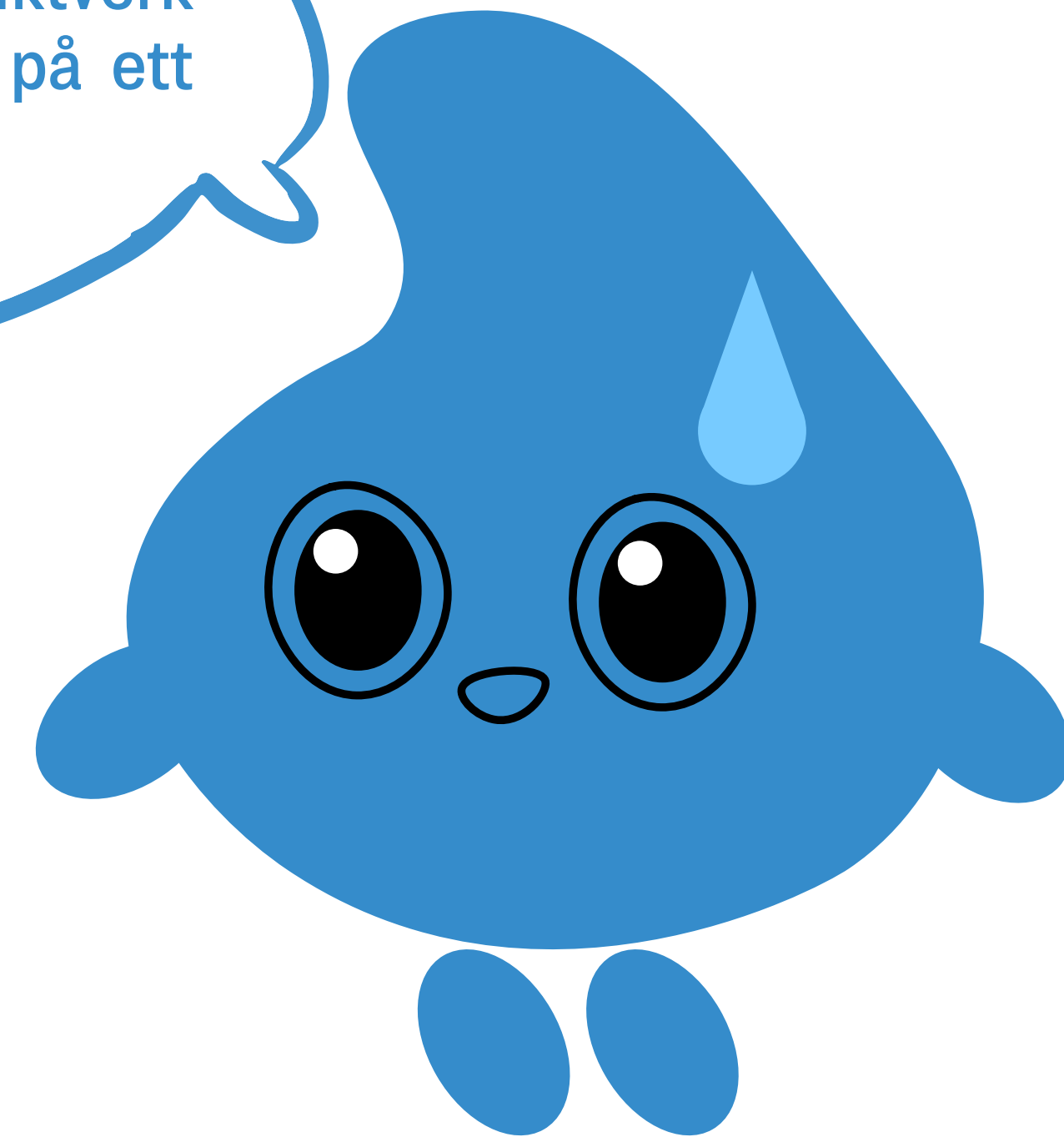
Kunskap om antikens spel i Olympia har man inhämtat från olika källor. Samtliga av dem kompletterar varandra.

Under jordlager har arkeologer hittat ruiner av Olympias byggnader samt olika föremål. Exempelvis bilder på urnor utgör goda källor om spelen.

Många av antikens skriftliga källor är pompösa diktverk, där verkliga händelser kompletterats med fantasins produkter.

Spelens segrarförteckningar, som hittats vid utgrävningar, är redan ganska trovärdigt källmaterial, men även i dem kan det förekomma felaktigheter.

Diktarna Homeros och Pindaros berättar i sina diktverk om idrottsspel. Ofta på ett ganska vilt sätt!

LIIKUNTASEIKKAILU

-TAHTO-

DAGS FÖR UPPGIFT

Undersök medaljerna

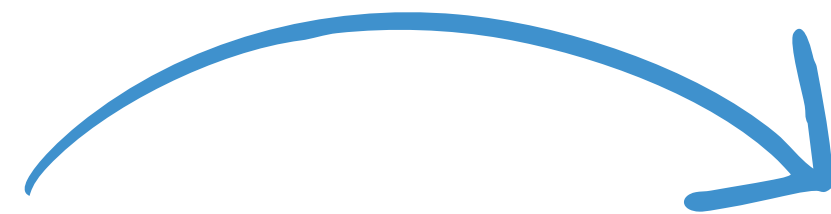

Uppgift!

Betrakta noga medaljerna från de moderna olympiska spelen.

Hittar du i dem referenser till antikens olympiska spel?

Diskutera med din kompis!

© TAHTO/Idrottsmuseum

Den olympiska elden

I antikens Grekland hörde eldtraditionen till religiösa ceremonier i templen!

Den kända seden i de moderna olympiska spelen att tända en eld av solstrålar med hjälp av en brännsspegel härstammar från antikens tider.

Under antikens Olympias spel fanns det ingen olympisk eld!

Den olympiska elden

Den olympiska elden under de moderna olympiska spelen hänvisar till antikens Grekland.

Elden för de olympiska spelen i Helsingfors 1952 tändes i Olympia i Grekland midsommaren 1952.

Den hämtades till spelens invigning 19.7.1952 av den framgångsrika löparen Paavo Nurmi.

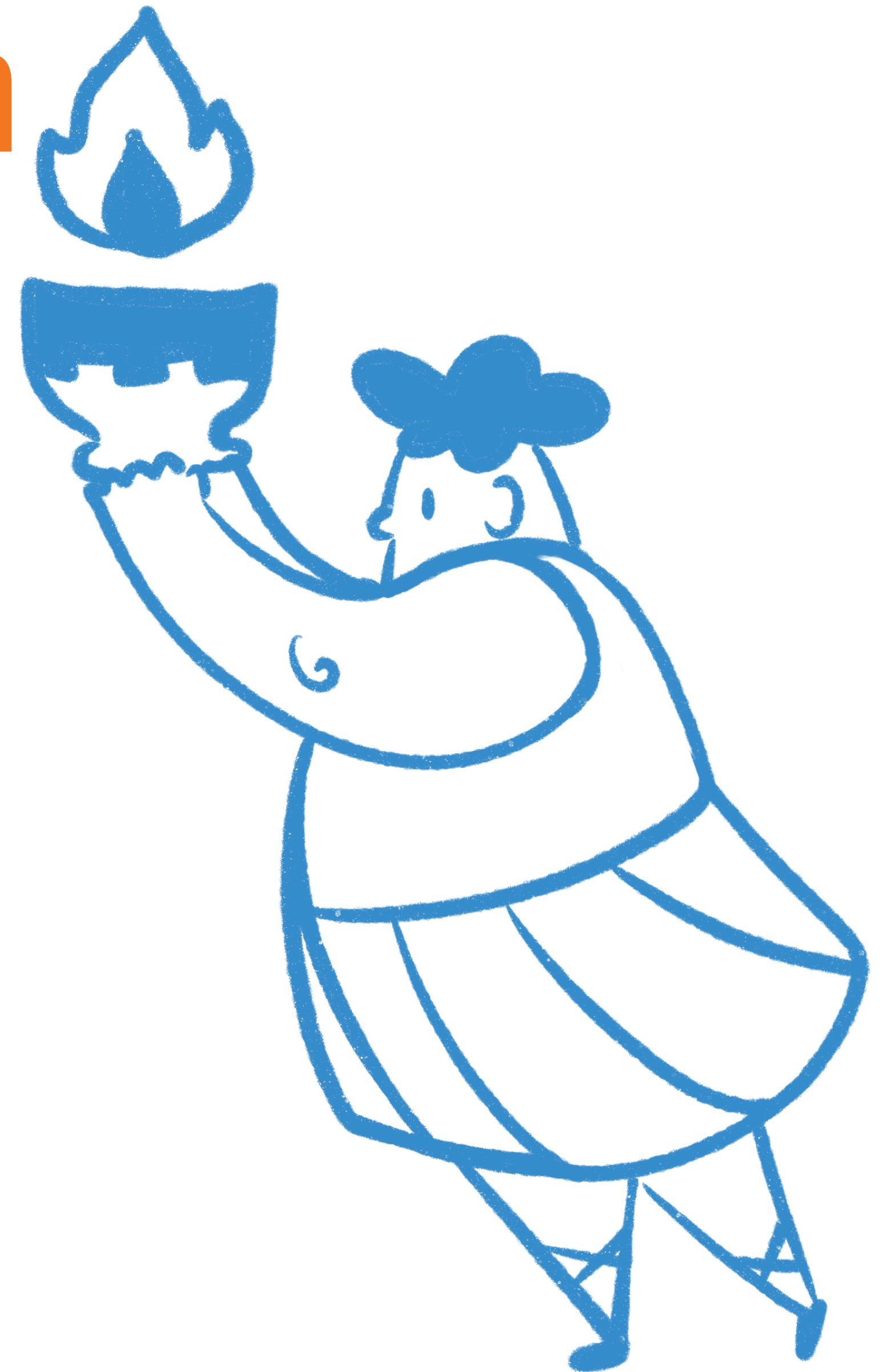
Löparen Hannes Kolehmainen tände elden på toppen av Helsingfors olympiastadions torn.

Mera om de olympiska spelen hittar du här:

<https://tarinasoitin.fi/matkakakisoihin>

<https://tarinasoitin.fi/Helsinki1952materiaali>

Arbetsglädje!

